

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อความสะดวกในการศึกษา และการทำความเข้าใจ ตามประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. การอ่าน

ความหมายของการอ่าน

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ประเภทของการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่าน

ลักษณะของความเข้าใจในการอ่าน

องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน

ทักษะพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่าน

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอ่านและความเข้าใจในการอ่าน

ระดับของความเข้าใจในการอ่าน

2. ลักษณะและภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับสัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียน

เพศ

อายุ

ทัศนคติ

สถิติการขาดเรียน

ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

การใช้สื่อมวลชนของครอบครัว

การอ่าน

การอ่านเป็นทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด ซึ่งบุคคลสามารถใช้ในการแสวงหา ความรู้และความเพลิดเพลินได้ตลอดชีวิต ทั้งในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน และเมื่อ

จบการศึกษาไปแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียน อาจกล่าวได้ว่า การอ่านเป็นหัวใจของกิจกรรมทั้งหลายในการเรียนของนักเรียน เพราะ 80-90% ของกิจกรรมการเรียนการสอนล้วนเกี่ยวข้องกับกำรอ่านทั้งสิ้น นอกจากนั้นจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ก็ยังได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เพื่อให้นักเรียนรู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อม และวิทยาการใหม่ ๆ รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ (กระทรวงศึกษาธิการ 2520: 2) ซึ่ง "การอ่าน" เป็นเครื่องมือที่ดีที่สุด สะดวกที่สุดในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนการติดตามวิทยาการใหม่ ๆ และสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า บุคคลยิ่งอ่านมากเท่าไร ก็ยิ่งประสบความสำเร็จในการศึกษาหรือการงาน ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และความสุนทรีย์อันมีค่ายิ่งมกเท่านั้น

ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งทั้งในด้านการเรียน การสอน การแสวงหาความรู้ และการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล ดังนั้น นักการศึกษาหลายท่านจึงได้ให้ความสนใจต่อการอ่าน และให้ความหมายของการอ่านไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

การอ่านเป็นทักษะที่ยิ่งยากซับซ้อน ต้องอาศัยการทำงานของสมองในขั้นสูงสุด กล่าวคือ การอ่านต้องอาศัยการนึกย้อนกลับ (Recall) การหาเหตุผล (Reasoning) การประเมินผล (Evaluation) การใช้จินตนาการ (Imagining) การเรียบเรียงเป็นหมวดหมู่ (Organizing) การนำไปใช้ (Applying) และการแก้ปัญหา (Problem Solving) (อุทัย ภิมยรัตน์ และ เพ็ญศรี รังสิยากุล 2521: 3)

กิตยวดี บุญชื้อ (2520: 77) กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะภาครับ อันนำไปสู่ความคิดเช่นเกี่ยวกับการฟัง การอ่านเป็นเสมือนกุญแจวิเศษที่จะไขไปสู่ความกระจ่างในปัญหามานานาประการและยิ่งกว่านั้น ในแง่จิตวิทยาก็ถือว่า การอ่านเป็นทักษะที่ต้องใช้กระบวนการอันซับซ้อน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายของภาษาพูด เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของผู้เขียน

ชูศักดิ์ บุษราคัม (2521: 2) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึง การใช้สายตา สังเกตและแยกแยะตัวหนังสือเป็น ออกเสียงให้ตรงกับคำที่อ่าน แปลความหมายของคำได้ รู้ส่วนประกอบของคำ และรู้เสียงสูงเสียงต่ำ

มานิต บุญประเสริฐ (2526: 9) ก็กล่าวถึง การอ่านไว้ดังนี้ การอ่านคือ การสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน โดยมีข้อเขียนเป็นสื่อกลาง หน้าที่ของผู้อ่านคือ การค้นหาความหมายจากข้อเขียนนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ แฮร์ริส และ สมิธ (Harris and Smith 1976: 14) ที่ว่า การอ่านเป็นรูปแบบของการสื่อความหมาย เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด และข่าวสารความรู้ ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ผู้เขียนจะแสดง ความคิดเห็นของตนลงบนกระดาษกัวยภาษาซึ่งเป็นไปตามลักษณะการ เขียนของแต่ละคน ผู้อ่านก็พยายามอ่านเอาความหมายจากที่ผู้เขียนเขียนเอาไว้

ประพาศน์ พุทธิประภา (2522: 71-75) ได้ให้ความคิดเห็นว่า การอ่าน เป็นกระบวนการทางจิตที่ซับซ้อน เพื่อที่จะให้ไ้ความหมาย โดยการนำโครงสร้างเล็กไปสู่ โครงสร้างผิว การอ่านเป็นกระบวนการแยกแยะความหมายจากสัญลักษณ์ทางภาษาศาสตร์ ที่เรียนรู้มาแล้ว ไม่ใช่การออกเสียงตามสัญลักษณ์

ส่วน บันลือ พุฒชะวัน (2521: 80) ประเทิน มหาจันทร์ (2523: 17) และ ทศนา ธานีวรรณ (2522: 57) ก็กล่าวถึงความหมายของการอ่านไว้ตรงกันว่า การอ่านเป็นกระบวนการในการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจับบันทึก ไว้ออกมาเป็นคำพูดหรือความคิดอย่างมีเหตุผล และมีประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติมสำหรับ "การอ่าน" ในทัศนะของ ทศนา ธานีวรรณ ว่า ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายของ สิ่งที่อ่าน และรู้จักพิจารณาเลือกความหมายที่ดีที่สุดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ด้วย

เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale 1976: 4-5) กล่าวว่า การอ่านคือการให้ความหมายแก่สัญลักษณ์ที่พิมพ์ขึ้น เพื่อที่จะถอดความหมายจากสัญลักษณ์นั้น ๆ ในขณะที่อ่าน ผู้อ่านจะรับเอาความคิด และความรู้ลึกของผู้เขียนร่วมไปด้วย การเขียนและการอ่านเป็น ของคู่กัน การเขียนเปรียบเสมือนฝ่ายผลิต การอ่านเปรียบเสมือนฝ่ายบริโภค และการอ่าน เกี่ยวข้องกับการตีความจากสิ่งซึ่งผู้เขียนได้เขียนขึ้น

นอกจากนั้น แอโรสมิท (Arrowsmith 1972:84) ยังได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านคือ ความรู้สึกนึกคิดหรือสภาพทางจิตที่เกิดขึ้นในสมองด้วยความเข้าใจต่อคำที่เขียนหรือตีพิมพ์ขึ้นมา ความเข้าใจในการอ่านจะเกิดขึ้นได้เมื่อความรู้สึกของผู้อ่านและผู้เขียนตรงกัน สำหรับ ฟริส (Fries 1968: 131) ก็ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นการตอบสนองสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งเป็นตัวแทนของภาษาพูด และหัวใจของการอ่านอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำ และ กูดแมน (Goodman 1979: 151) ก็กล่าวว่า การอ่านเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิดและภาษา

จากความหมายของการอ่านที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการในการสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน โดยการแปลความจากตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่ไ้แทนคำพูด มาเป็นเรื่องราว ความคิดหรือคำพูดที่มีความหมายอย่างสมบูรณ์ และสิ่งที่สำคัญที่สุดในการอ่านก็คือ ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ปัจจุบันการอ่านได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของเราเป็นอันมาก ในแต่ละวันเราจะใช้เวลาเพื่อการอ่าน...อ่านหนังสือ หนังสือพิมพ์ จดหมาย คำสั่ง ประกาศ สัญลักษณ์ ฯลฯ แต่บุคคลแต่ละบุคคลก็มีจุดมุ่งหมายในการอ่านไม่เหมือนกัน บุคคลที่ประกอบอาชีพ จะใช้การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และติดตามความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าในสาขาวิชาชีพของตน สำหรับบุคคลทั่วไป อาจจะอ่านเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์บ้านเมืองทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ บางคนอาจจะอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน อ่านเพื่อค้นหาข้อมูลบางประการ อ่านเพื่อการศึกษา (มานิต บุญประเสริฐ 2526: 10) ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ มยุรี สุขวิวัฒน์ (2526: 33) ที่ว่า ถ้าจะให้ตอบคำถามว่า อ่านทำไม? ก็อาจจะตอบได้ดังนี้

1. อ่านเพราะอยากรู้เรื่องราวข่าวสารสารคดี และสิ่งที่จำเป็นจะต้องรู้ในการดำรงชีวิต

2. อ่านเรื่องราวต่าง ๆ เป็นการประเทืองปัญญา ทำให้มีความรู้กว้างขวาง
ในกาต่าง ๆ เพื่อไปแนะนำ หรืออภิปรายโต้แย้งกับผู้อื่นได้ หรืออ่าน
เพื่อพัฒนาตนเองในกาคุณธรรม
3. อ่านเพื่อบันเทิงอารมณ์ เพื่อฆ่าเวลา เพื่อความเพลิดเพลิน

อัมพร สุขเกษม (2520: 5-6) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้

3 ประการคือ

1. อ่านเพื่อความบันเทิงใจ หรือ พักผ่อน
2. อ่านเพื่อหาความรู้ ผู้อ่านต้องมีพื้นฐานในเรื่องที่อ่านพอสมควรและ
ต้องมีการจับใจความสำคัญของเรื่อง มีการบันทึกไว้ และบางทีต้อง
อาศัยการทองควย
3. อ่านเพื่อเสริมสร้างความคิด ผู้อ่านต้องมีความรู้ในเรื่องที่อ่านเป็น
อย่างถึ ต้องถามปัญหาตัวเองอยู่เสมอในขณะที่อ่าน แล้วตอบปัญหา
ให้ตัวเอง จะเป็นการช่วยเสริมความคิดได้เป็นอย่างดี

จากข้อความที่กล่าวมาแล้วนั้น พอสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่าน
คือ อ่านเพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด อ่านเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของข่าวสาร
เหตุการณ์และอ่านเพื่อความบันเทิง ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้ง 3 ประการนี้ จะบรรลุผลก็ต่อ
เมื่อผู้อ่านมีความเข้าใจในการอ่าน และ จุดมุ่งหมายในการอ่านของแต่ละบุคคลก็จะ
แตกต่างกันไปตามความต้องการ สถานการณ์ และการนำไปใช้ บางคนอาจจะอ่าน
เพื่อวัตถุประสงค์ข้อใดข้อหนึ่ง ในขณะที่บางคนอาจจะอ่านเพื่อเหตุผลทั้ง 3 ประการ

ประเภทของการอ่าน

จากการที่บุคคลแต่ละบุคคลมีจุดมุ่งหมายในการอ่านต่างกัน ทำให้เกิดการ
อ่านแบบต่าง ๆ ดังนี้

ฉัตรสุภา กวางพลอย (2526: 11) แบ่งประเภทของการอ่านตามจุด
ประสงค์ในการอ่านเป็น 4 ประเภทคือ

1. การอ่านแบบ Skimming เป็นการอ่านแบบเปิดผ่านไปเร็ว ๆ

การอ่านแบบนี้ผู้อ่านจะต้องมีจุดมุ่งหมายหรือคำถามที่ต้องการ คำตอบเฉพาะเจาะจง สำหรับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในใจแล้ว การอ่านในลักษณะนี้ผู้อ่านจะต้องรู้จักใช้ ชื่อเรื่อง และหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยให้เป็นประโยชน์ การอ่านแบบนี้จะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักการ คาดคะเน (prediction) การเลือกจับใจความ และทำให้สามารถอ่านได้เร็วขึ้น

2. การอ่านแบบ scanning เป็นการอ่านอย่างพินิจพิจารณา การอ่านแบบนี้ต่างจากการอ่านแบบแรกที่จุดประสงค์ของการอ่านต้องการข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงมากกว่าแบบแรก เช่น วันที่ ตัวเลข หรือสถานที่ เป็นต้น ผู้อ่านจะต้อง รู้จักใช้ตัวเลข หรือ วลีสั้น ๆ ที่มีค่าสำคัญอยู่ควยให้เป็นประโยชน์

การอ่านทั้งสองแบบนี้ จะทำให้ผู้อ่านทราบว่า การอ่านให้ไ้ใจความ ตามจุดประสงค์ที่ต้องการนั้นเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ และสามารถทำได้โดยไม่จำเป็น ของอ่านแบบคำต่อคำ แต่ควยการรู้จักเลือกจับใจความ (sample and select)

3. การอ่านเอารายละเอียด (thorough reading) เป็นการอ่าน ที่ผู้อ่านต้องการจะเข้าใจความหมายทั้งหมดของผู้เขียน ทั้งจุดใหญ่ใจความและรายละเอียดปลีกย่อย การอ่านแบบนี้มักใช้กับการอ่านรายงานวิจัย และตำราเรียน

4. การอ่านเชิงวิจารณ์ (critical reading) การอ่านแบบนี้เป็น ทักษะการอ่านระดับสูงสุด คือ ผู้อ่านสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่ตนอ่านไปแล้ว ได้ สามารถใช้เหตุผลคอรองกับสิ่งที่ปรากฏในข้อเขียนนั้นว่า ผู้อ่านเห็นควยหรือไม่ หรือจากประสบการณ์ที่มีมานั้นสนับสนุนข้อโต้แย้งของผู้เขียนงานชิ้นนั้น ๆ หรือไม่

ท่านองเดียวกันกับความคิดเห็นของ มยุรี สุชวิวัฒน์ (2526: 33) ที่ว่า การอ่านมีหลายแบบ แล้วแต่จุดมุ่งหมายของผู้อ่าน เช่น

1. อ่านผ่าน ๆ หรืออ่านเอาเรื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้อ่าน เช่น การพลิกตำราบางเล่ม เพื่อควาเนื้อหาครอบคลุมเรื่องที่จะค้นควาหรือไม่ อาจจะ อ่านเพียงหัวเรื่อง หรือ อ่านหน้าสารบัญ หรือ อ่านหน้าผนวกท้ายเล่ม เป็นต้น

2. อ่านวิเคราะห์ เมื่อมีความประสงค์จะรู้เรื่องโดยละเอียด การอ่านแบบนี้อาจจะต้องบันทึกเรื่องย่อไว้ควย เพื่อทบทวนความจำ

3. อ่านตีความ เมื่ออ่านรู้เรื่องก็ควรมีการตีความ ซึ่งการตีความนั้นจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน ผู้อ่านหลาย ๆ คนที่อ่านเรื่องเดียวกันแล้วอาจตีความไม่เหมือนกันก็ได้

นอกจากนั้น ยังสามารถแบ่งประเภทของการอ่านตามสถานที่ที่อ่านได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ่านในชั้นเรียน(intensive reading) คือการอ่านโดยละเอียดเพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่องโดยตลอด มีการเรียนรู้คำศัพท์ และโครงสร้างของประโยคต่าง ๆ สามารถนำคำศัพท์และโครงสร้างของประโยคไปใช้ได้ โดยมีครูเป็นผู้ช่วยแนะแนวทางในการอ่าน

2. การอ่านนอกชั้นเรียน(extensive reading) เป็นการอ่านที่นำเอาหลักและวิธีการอ่านที่เรียนรู้จากชั้นเรียนมาใช้จริง โดยไม่มีครู อาจารย์ ช่วยแนะนำอย่างใกล้ชิด การอ่านแบบนี้เป็นการสร้างประสบการณ์ในการอ่านที่มุ่งเพียงให้เข้าใจเนื้อเรื่องเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องศึกษารายละเอียดหรือนำคำศัพท์และโครงสร้างของประโยคไปใช้

และแบ่งตามวิธีการอ่านได้ 2 ประเภทคือ

1. การอ่านในใจ(silent reading) เป็นการอ่านโดยไม่ออกเสียง โดยมุ่งให้เข้าใจเรื่องและความคิดสำคัญ ๆ ในเรื่องที่อ่านเป็นสำคัญ ซึ่งผู้อ่านจะต้องมีความรู้ในเรื่องคำศัพท์และโครงสร้างของประโยคพอสมควร การอ่านแบบนี้จำเป็นต้องมีการฝึกฝนในระยะแรกก่อนการอ่านออกเสียง

2. การอ่านออกเสียง(oral reading) เป็นการอ่านออกเสียงให้ถูกต้องในเรื่องเสียงต่าง ๆ (sounds) การออกเสียงเน้นหนัก(stress) จังหวะ(rhythm) ระเบียบเสียงสูงต่ำ(intonation) การอ่านออกเสียงนี้แม้จะมุ่งที่การออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน เพื่อให้ผู้ฟังได้รับทราบเรื่องราวได้อย่างสะดวกและถูกต้องแล้ว ยังต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเรื่องราวที่เกิดจากการอ่านในใจเสียก่อน จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่อง คำศัพท์ โครงสร้างของประโยคและความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน การอ่านแบบนี้ควรฝึกฝนหลังจากการอ่านในใจแล้ว

จะเห็นได้ว่า การอ่านแต่ละประเภทล้วนมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งสิ้น ทั้งนี้ การที่ผู้อ่านแต่ละคนจะได้รับประโยชน์จากการอ่านมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับตัวผู้อ่านเองว่าสามารถเลือกประเภทของการอ่านได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของงานเขียนนั้น ๆ หรือไม่ สำหรับในด้านการเรียนการสอนนั้น ครูควรให้ความสำคัญกับการอ่านทุกประเภท โดยชี้ให้นักเรียนเข้าใจจุดประสงค์ที่แท้จริงของการอ่านหนังสือว่า หนังสือต่างประเภทกันและวัตถุประสงค์ในการอ่านที่ต่างกัน จะต้องการทักษะในการอ่านที่ต่างกันด้วย

ความเข้าใจในการอ่าน

ถึงแม้บุคคลจะเลือกประเภทของการอ่านได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการอ่านและลักษณะของงานเขียนแล้วก็ตาม การอ่านนั้น ๆ จะไม่เกิดประโยชน์เลยถ้าปราศจากความเข้าใจ ดังนั้น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการอ่าน จึงได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ "ความเข้าใจในการอ่าน" ไว้อย่าง ๓ ด้านคือ

กระบวนการอ่านเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เมื่อเกิดเปล่งเสียงตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูด ถ้าหากไม่เข้าใจคำพูดนั้น จักว่าไม่ใช่การอ่านที่สมบูรณ์เป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งของการอ่านเท่านั้น ลักษณะของการอ่านที่แท้จริง ได้แก่ การทำความเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่าน ความหมายดังกล่าวมิใช่เกิดจากตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่อ่านเท่านั้น หากขึ้นอยู่กับการกระตุ้นให้เกิดความคิดรวบยอด หรือจินตนาการ ของผู้อ่านเป็นสำคัญ การเข้าใจตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่อ่านขึ้นอยู่กับความหมายที่ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นพื้นฐาน (ประเทิน มหาจันทร์ 2523: 17)

ทำนองเดียวกัน อักษร รุ่งมณี (2525: 5) บุญรวย ชูรักษา 2524:17) อ่ำไพ มัชฌมาน (2525: 3) และศิริวิทย์ นิละคุปต์ (2526: 15) ต่างก็มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การอ่านไม่ใช่เป็นเพียงการออกเสียงตามสัญลักษณ์ที่ปรากฏเท่านั้น แต่ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่ตนเองอ่านด้วย

สมศักดิ์ บุญสาธร (2520: 5) กล่าวว่า ความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน

นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะถึงแม้ว่าจะอ่านออกเสียง ได้ถูกต้องและรวดเร็วเพียงใดก็ตาม แต่ถ้ายู่อ่านไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนอ่าน หรือไม่สามารถจับใจความเรื่องที่ตนอ่านได้ แล้ว การอ่านนั้นย่อมไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด

ภาสนีย์ รัชชาพรหมณ์ (2524: 8) กล่าวว่า ความสามารถในการอ่าน จับใจความเป็นจุดหมายปลายทางของการอ่านทุกชนิด

อุทัย และ วรณพร ภิมยรัตน์ (2526: 31) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ความเข้าใจในการอ่านไว้ว่า การที่จะตัดสินว่าพฤติกรรมใดเป็นการอ่านหรือไม่ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้อ่าน ถ้าพฤติกรรมนั้นมุ่งเพื่อค้นหาความหมายของสิ่งที่อ่าน ก็นับเป็นการอ่านได้เพราะการอ่านก็คือ การค้นหาความหมายจากตัวหนังสือ

ศิริพร ลิ้มตระกูล (2526: 7) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการอ่านอย่างเข้าใจได้มากที่สุด ในเวลาน้อยที่สุด

นอกจากนั้น อิศรา สารงาม(2525: 10) ก็ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านจักเป็นกระบวนการที่มีพฤติกรรมเกิดขึ้น เพราะในการอ่านแต่ละครั้ง ผู้อ่านจะต้องมีการรับรู้ค่า เข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน เข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียน ว่าต้องการสื่อความหมายอย่างไร ผู้อ่านจะต้องคิดและมีปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน

จากข้อความที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การอ่าน ได้ให้นิยาม "การอ่าน" ไว้ต่าง ๆ กัน แต่ก็นั่นสิ่งเดียวกันคือ "ความเข้าใจ" เพราะ การอ่านอย่างเข้าใจ จะช่วยให้ผู้อ่าน รู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะของความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่าน นับเป็นจุดประสงค์หรือหัวใจของการอ่าน เพราะถ้า ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่ตนอ่าน หรือไม่สามารถจับใจความสำคัญของสิ่งที่ตนอ่านได้ แล้ว ก็กล่าวได้ว่า การอ่านนั้นไม่มีประสิทธิภาพ

1/19/62
 คร.ชวาล แพร์ทกุล (2520: 134) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเข้าใจไว้ว่า ความเข้าใจคือ ความสามารถในการผสมแล้วขยายความรู้ความจำให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล ความเข้าใจเป็นสมรรถภาพขั้นต้นชนิดแรกของตัวปัญญา (Intellectual) เป็นความพยายามของสมอง ที่จะคิดแปลง ปรับปรุงความรู้ให้มีรูปแบบใหม่ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่แปลกออกไป แต่ยังมีอะไรบางอย่างคล้ายคลึงกับของเดิมอยู่บ้าง ซึ่งผู้ที่กระทำเช่นนี้ได้ ต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการคือ

1. รู้ความหมายและรายละเอียดย่อยๆ ของเรื่องนั้นมาก่อนแล้ว
2. รู้ความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์ระหว่างชั้นความรู้ย่อย ๆ เหล่านั้น
3. สามารถอธิบาย ชี้แจงสิ่งเหล่านั้นให้ผู้อื่นทราบได้ด้วยภาษาของตนเอง
4. สามารถตอบและอธิบายสิ่งอื่นใดที่มีสภาพทำนองเดียวกับที่เคยรู้มาแล้วได้

สำหรับพฤติกรรมของความเข้าใจนั้น คร.ชวาล แพร์ทกุล มีความเห็นสอดคล้องกับ ครัทโวล (Krathwohl 1968: 25-26) ว่าความเข้าใจเป็นพื้นฐานสำคัญของปัญญา ซึ่งสามารถแสดงออกด้วยพฤติกรรม 3 ประการคือ

1. การแปลความ (Translation) คือการแปลเรื่องราวเดิมให้เป็นคำใหม่ ภาษาใหม่
2. การตีความ (Interpretation) คือ การเก็บความเดิมมาบันทึกใหม่ การจับคำกับเนื้อเรื่องใหม่ เป็นการมองเรื่องในแง่ใหม่ ค้นหาเปรียบเทียบทั้งความสำคัญและความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ๆ ภายในเรื่องราวนั้น ย่นย่อจนเป็นข้อสรุปได้
3. การขยายความ (Extrapolation) คือการขยายความคิดให้กว้างไกล โดยอาศัยความสัมพันธ์กับสถานการณ์เดิมที่ได้รับในคอนตัน

นอกจากนี้ เวนไรท์ (Wainwright 1972: 36-38) ยังได้กล่าวถึงธรรมชาติของความเข้าใจในการอ่านไว้ว่า ผู้อ่านที่มีความเข้าใจในสิ่งที่ตนอ่านจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. สามารถเก็บใจความสำคัญและระลึกถึงได้เมื่อต้องการ
2. เลือกอ่านแต่หัวข้อสำคัญ
3. ตีความหมายใจความและแนวคิดได้
4. สรุปเรื่องราวต่าง ๆ จากเรื่องที่ย่านได้

5. สรุปและประเมินค่าเนื้อเรื่องที่คนอ่านได้
6. เชื่อมโยงความรู้ที่ได้มากับประสบการณ์ได้

กล่าวโดยสรุป ตามนัยดังกล่าว ผู้อ่านที่สามารถเข้าใจสิ่งที่คนอ่านได้นั้น จะต้องมีคุณสมบัติหลายประการ ทั้งในด้านการแปลความ ที่ความ ชยบายความ และ การผสมผสานความคิด ความรู้ที่อ่านพบใหม่ ให้เข้ากับความรู้ที่มีอยู่แล้วได้ นอกจากนี้ นั้นยังต้องสามารถประเมินค่าเรื่องที่คนอ่านได้ด้วย ดังนั้น ครูผู้สอนควรเน้นในเรื่อง การฝึกให้นักเรียนมีคุณสมบัติดังกล่าว เพื่อพัฒนาการอ่านให้ไกลยิ่งขึ้น

องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่าน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้ (Frost 1967: 43)

1. องค์ประกอบคำและความหมายของคำ (Word Factor) หมายถึง รูปคำ และความหมายของคำนั้น ๆ (Individual Word Forms and Their Meanings)
2. องค์ประกอบในการเรียบเรียงถ้อยคำ (Verbal Factor) หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมโยงความหมายของคำต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ โดยไม่ต้องใช้เหตุผล ทางนามธรรมมากนัก อาจกล่าวได้ว่า เป็นความสามารถในการเข้าใจความหมายของ ประโยคแต่เพียงภายนอก มิใช่ความหมายภายใน หรือความสามารถในการเข้าใจรายละเอียดของประโยคย่อย ๆ และความสามารถในการจัดลำดับขั้นตอน (Organization) ของข้อความได้
3. องค์ประกอบด้านการสรุปที่เป็นเหตุผล (Abstract Reasoning) หมายถึง เหตุผลทางนามธรรมจากตัวอักษรที่ปรากฏในข้อความ เป็นการสังเคราะห์ใจ ความที่สำคัญของข้อความนั้น (Main Idea Synthesis) เป็นความคิดแบบอุปมา และการแก้ปัญหา

สำหรับองค์ประกอบพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่านทั้ง 3 ประการนี้ โพรเจอร์ และคนอื่น ๆ (Proger and others 1970: 28) มีความเห็นว่า องค์ประกอบ

ที่หนึ่งและสองมักไม่ค่อยเป็นปัญหากับผู้อ่านมากนัก ส่วนองค์ประกอบที่สามนั้น ผู้อ่านมักประสบปัญหาในการสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ในคํานการเรียนการสอน นักเรียนมักประสบปัญหาในการแยกแยะระหว่างสาระสำคัญและส่วนที่เป็นสาระย่อยของเรื่อง ผู้แต่งตำราจึงพยายามแก้ปัญหานี้ โดยการจัดสิ่งช่วยเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดของเรื่องไว้ในตอนต้นของบทเรียนใช้ตัวพิมพ์หนา ตัวพิมพ์เอียง ชีคเส้นใต้ ข้อความที่แสดงความคิดรวบยอดของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งการจัดแบบอื่น ๆ

ทักษะพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่าน

ผู้อ่านที่มีความสามารถ คืออ่านแล้วเกิดความเข้าใจในเนื้อเรื่อง สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ จำเป็นต้องอาศัยทักษะพื้นฐานหลาย ๆ ด้าน ดังที่บอนด์ และ ทิงเคอร์ (Bond and Tinker 1957: 235) กล่าวสรุปไว้ว่า ความสามารถในการอ่านมีพื้นฐานมาจากสิ่งต่อไปนี้

1. การเข้าใจความหมายของคำ เป็นพื้นฐานสำคัญของความเข้าใจเรื่อง ถ้าผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำเป็นอย่างดี ย่อมทำให้เข้าใจประโยค และบทตอนที่อ่านได้ก็ด้วย
2. การเข้าใจความหมายของกลุ่มคำ
3. การเข้าใจประโยค โดยสามารถผูกเรื่องจากคำและกลุ่มคำได้
4. การเข้าใจความหมายเป็นตอน ๆ หรือ อนุเฉท
5. การเข้าใจเรื่องราวทั้งหมด โดยการมองเห็นความสัมพันธ์ของข้อความแต่ละตอน แต่ละย่อหน้าที่อ่านมาแล้วได้ดียิ่งขึ้น

สอดคล้องกับความคิดเห็นของ โอภาส สุกใส (2521: 60-62) ที่กล่าวถึงทักษะพื้นฐานในการอ่านเพื่อเข้าใจเรื่องไว้ว่าประกอบด้วยทักษะต่อไปนี้

1. การตั้งจุดมุ่งหมายของการอ่าน เช่น การอ่านเพื่อความบันเทิง การอ่านเพื่อความรอบรู้ การอ่านเพื่อให้เกิดความคิด
2. การเข้าใจหน่วยย่อย ๆ ของข้อความที่อ่าน เช่น การเข้าใจคำ วลี ประโยค ย่อหน้า ซึ่งจะนำไปสู่เรื่องราวทั้งหมด

3. การรู้จักจับวิธีการเสนอเรื่อง ของงานเขียนประเภทต่าง ๆ การเข้าใจถึงวิธีการลำดับเรื่อง

4. ทักษะในการจับความคิดสำคัญของเรื่อง มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อความย่อยกับความคิดสำคัญได้

ส่วน เกรย์ (Gray 1948: 35-37 และ แฮร์ริส (Harris 1969: 59) ก็มีความคิดเห็นตรงกันว่า กระบวนการอ่านจะต้องประกอบด้วยทักษะที่สำคัญหลายอย่าง คือ ทักษะทางภาษาและตัวหนังสือ ทักษะทางการคิด และทักษะในการตีความหมาย นอกจากนี้ กูสซัค (Guszak 1978: 60-61) ก็ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะสำคัญในการอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ว่า การสอนให้นักเรียนรู้จักการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Reading Comprehension) ควรคำนึงถึงทักษะหลัก 5 ประการคือ

1. การฝึกให้นักเรียนคาดคะเนล่วงหน้าว่า สิ่งที่จะได้พบต่อไปในการอ่านนั้นจะเป็นอย่างไร (Predicting)

2. การฝึกให้นักเรียนรู้จักแหล่งค้นคว้า เช่น ห้องสมุด รู้จักหนังสือที่จะค้นคว้าหลาย ๆ ประเภท รู้จักส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ (Locating)

3. การฝึกให้นักเรียนรู้จักนำความรู้ที่ได้มาจัดระบบระเบียบเสียใหม่ (Organizing)

4. การฝึกให้นักเรียนรู้จักพิจารณาว่าสิ่งใดมีความสำคัญที่ควรจดจำ (Remembering)

5. การฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินผลสิ่งอ่านว่าเป็นความจริงหรือเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน และเชื่อถือได้หรือไม่ (Evaluation)

โดยสรุปแล้ว การที่ผู้อ่านจะมีความเข้าใจในการอ่านได้นั้น จะต้องประกอบด้วยทักษะพื้นฐานหลายประการ ทั้งในค่านภาษา ความคิด การตีความหมาย ตลอดจนจะต้องรู้จักผสมผสานความคิดเก่าให้เข้ากับความคิดใหม่ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นสื่อ ซึ่งทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ครูผู้สอนควรให้ความสนใจ และฝึกฝนให้เกิดขึ้นในตัวของนักเรียนโดยให้ไปไปตามลำดับขั้นคือ อาศัยทักษะอันค้ำแรก ๆ เป็นพื้นฐานในการฝึกทักษะอันค้ำต่อ ๆ ไป ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการอ่านของนักเรียนต่อไปในอนาคต

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอ่านและความเข้าใจในการอ่าน

การที่ผู้อ่านจะประสบผลสำเร็จในการอ่าน หรือได้รับประโยชน์จากการอ่าน หรือไม่นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับทักษะพื้นฐานหลายประการแล้ว ยังมีองค์ประกอบบางอย่างที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้านคือ

1. ลักษณะของวัสดุการอ่าน จะต้องไม่บดบังหรือเป็นก้ำกึ่งขวางความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน นั่นคือ ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ไม่ใช่คำศัพท์ที่แปลกประหลาด คำศัพท์ที่เด็กไม่เคยรู้จัก หรือเป็นคำศัพท์ที่ยากเกินความสามารถของเด็ก สำหรับหลักภาษาก็ควรใช้แค่สิ่งที่เด็กคุ้นเคยแล้ว ประโยคไม่ยาวเกินไป และไม่สลับซับซ้อน

2. ลักษณะของผู้อ่าน ความสามารถในการเข้าใจและตีความสิ่งที่อ่านจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญคือ

2.1 ระดับสติปัญญา เด็กแต่ละคนจะมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกันไปตามระดับสติปัญญาของตน เช่น เด็กบางคนไม่สามารถจดจำรายละเอียดของเนื้อเรื่องได้ บางคนไม่สามารถสรุปเรื่องที่อ่านได้ บางคนไม่เข้าใจสิ่งที่เขียนเป็นนามธรรม และบางคนไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริง กับความคิดเห็นได้ หรือถ้าทำได้ก็ต้องใช้เวลามาก ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ครูควรตรวจสอบเพื่อช่วยเด็กในการพัฒนาสมรรถภาพในการอ่านและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับระดับสติปัญญาของเด็ก

2.2 ความรู้ในคำศัพท์ และโครงสร้างของภาษา ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจ การสร้างความคิดรวบยอด และการสร้างจินตนาการเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

2.3 ภูมิหลังในเรื่องความรู้และประสบการณ์ จะช่วยในการผสมผสานความคิดเดิมให้เข้ากับความคิดใหม่ ตลอดจน การแปลความ ตีความ ขยายความ และการประเมินค่าของสิ่งที่อ่าน

2.4 ร่างกาย เด็กที่มีสุขภาพทางกายดีจะมีความสามารถในการเรียน อ่านได้ดีกว่า เด็กที่มีสุขภาพไม่ดี ซึ่งต้องขาดเรียนบ่อย ทำให้การเรียนอ่านล่าช้าออกไป นอกจากนั้นสิ่งที่ครูจะต้องคำนึงถึงคือ สายตา และการได้ยิน เด็กที่มีสายตาผิดปกติ จะไม่ชอบอ่านหนังสือและไม่รู้สึกเพลิดเพลินหรือพอใจกับสิ่งที่อ่าน ส่วนเด็ก

ที่มีความฉกฉกทางการไต่ถาม จะฟังคำอธิบายของครูไม่ไต่เท่าที่ควร เพราะจับใจความไม่ค่อยได้ และไม่เข้าใจความหมายของคำที่ครูให้อ่าน ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาในการอ่านต่อไป

2.5 อารมณ์ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการอ่านมาก เพราะการอ่านที่ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้อ่านจำเป็นต้องมีสมาธิในการอ่าน ถ้าเด็กมีความกังวลใจทุกซบทุกใจ หรือมีความกลัว ฯลฯ เด็กจะมีความรู้สึกต่อต้านอย่างรุนแรง ซึ่งจะชักขวางสมาธิในการอ่านเป็นอย่างมาก จนเป็นผลให้ประสบผลสำเร็จในการอ่านน้อยกว่าเด็กที่มีอารมณ์ดี หรือสุขภาพจิตดี

3. สภาพแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

3.1 สภาพแวดล้อมที่บ้าน เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น สมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญกับการอ่านมาก มีการส่งเสริมการอ่าน และสมาชิกส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือ เด็กก็จะรู้คุณค่าของการอ่าน และอ่านได้ดี เพราะได้พบเห็น และมีกิจกรรมการอ่านเป็นประจำ ส่วนเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน และไม่คอยไต่ถามการพูดคุยเกี่ยวกับการอ่านเลย ก็จะไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน

3.2 สภาพแวดล้อมที่โรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กมาก เพราะเด็กจะสนใจกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูต้องให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ตลอดจนให้ความอบอุ่น และเอาใจใส่นักเรียน บรรยายกาศภายในห้องเรียนเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้บริการทางคานห้องสมุด ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการในการอ่านดี เป็นไปตามลำดับขั้นและต่อเนื่องกัน แต่ถาสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับที่กล่าวมาแล้ว ก็จะทำให้พัฒนาการทางคานการอ่านของนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

ระดับของความเข้าใจในการอ่าน

นักเรียนที่มีองค์ประกอบและพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่านต่างกัน จะมีระดับความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันไปด้วย ดังนี้

1. รั้คั้บความเข้าใจตามตัวอักษร หมายถึง ความเข้าใจเรื่องท้อานคามตัวหนังสือที่เขียนไว้ เป็นรั้คั้บอ่านหนังสือออก แล้วรู้ว่า เป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ผู้อ่านรั้คั้บนี้ใช้ความจำเป็นส่วนใหญ่

2. รั้คั้บความเข้าใจชั้นตีความ เป็นรั้คั้บความเข้าใจที่สู้งกว่าความเข้าใจตามตัวอักษร ในรั้คั้บนี้ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถมากขึ้น คือต้องใช้ประสบการณ์ของตนช่วยในการท้อความเข้าใจ โดยการสรุปความ ตีความ และแปลความหมายจากเรื่องท้อาน

3. รั้คั้บการประเมินผล ในรั้คั้บนี้ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถทางสติปัญญาชั้นสู้งสุดโดยอาศัยการอ่านรั้คั้บความเข้าใจตามตัวอักษร และการตีความเป็นพื้นฐาน แล้วใช้ประสบการณ์ ความสามารถในการวิเคราะห์ สร้างสรรค์ ประเมินค่ามาช่วยในการตัดสินวินิจฉัยเรื่องราวท้อานว่าอะไรบ้างเป็นความจริง และอะไรบ้างที่เป็นจินตนาการ อะไรบ้างที่เป็นความคิดเห็น ตลอดจนประเมินผลความเชื่อถือได้ของเรื่องราวท้อาน และประเมินผลในแง่ความคิดเห็นส่วนท้อว่า มีคุณค่า มีความเหมาะสมถูกต้อง เป็นที่ยอมรับหรือไม่ในแง่ใด

4. รั้คั้บความซาบซึ้ง ในรั้คั้บนี้ผู้อ่านจะต้องมีอารมณ์คอบสนองตามเนื้อเรื่องและภาษาของผู้เขียน ตลอดจนการสร้างภาพพจน์ และการแสดงออกทางอารมณ์จากเรื่องราวท้อาน

ทักษะพื้นฐานของการอ่านเพื่อความเข้าใจ เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การอ่านแต่ละครั้งบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และทักษะพื้นฐานของการอ่านนั้นจะพัฒนาไปเป็นลำดับขั้นตั้งแต่ชั้นความเข้าใจตามตัวอักษร ไปจนถึงชั้นความซาบซึ้ง ซึ่งเป็นชั้นสู้งสุด การพัฒนานี้จะเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยการฝึกฝนอ่านเป็นประจำ คั้งนั้น ครูผู้สอนจึงควรตระหนักถึงความจำเป็นในการที่จะเสริมสร้างทักษะพื้นฐานนี้ให้แก่ักเรียน ตั้งแต่ในระดับชั้นประถมศึกษาเพื่อประสิทธิภาพในการอ่านรั้คั้บสู้งต่อไป

ลักษณะและภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับสัมฤทธิผลทางการเรียนของักเรียน

ความแตกต่างของสัมฤทธิผลทางการเรียนของักเรียน นอกจากจะเกี่ยวข้องกับ

กับองค์ประกอบทางค่านิยมแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางค่านิยมด้วย ดังที่
 อะนาสตาสี (Anastasi 1961: 141-142) ได้เสนอข้อคิดเห็นไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์
 ทาง การ เรียน นอก จาก จะ ขึ้น อยู่ กับ องค์ ประกอบ ทาง ค่านิยม แล้ว องค์ ประกอบ ทาง
 ค่านิยม เศรษฐกิจ สังคม การ จูงใจ และ สิ่ง อื่น ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวกับสคิ
 ปัญญา อาจมีอิทธิพลเหนือการดำเนินการศึกษาของบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ
 ทราเวอร์ส (Travers 1958: 386) ที่ว่า ตัวแปรทางค่านิยมไม่ใช่สติปัญญา เช่น
 การปรับตัว ความสนใจ ความมุ่งมั่น ทักษะที่ต่อสถาบัน วิชาที่เรียน และอาจารย์ที่
 สอนต่างก็มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนทั้งสิ้น ซึ่ง เทอร์แมน (Terman
 อ้างถึงใน คมเพชร ฉัตรศุภกุล 2515: 11) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา
 เหล่านี้ จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนที่มีสติปัญญาเท่าเทียมกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 แยกต่างกัน ดังมีเอกสารและงานวิจัยที่มีผลจากการศึกษานับสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว
 ดังนี้คือ

จันทนา นนทิก (2521: 127) ได้ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ส่วนตัวของ
 นักเรียนที่มีโอกาสศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคกลาง จำแนกตาม
 ประเภทโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 ปีการศึกษา 2520 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนราษฎร์
 จำนวน 1,034 คน พบว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีจำนวนพี่น้องน้อย จะมีผลสัมฤทธิ์
 ทาง การ เรียน สูง กว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีจำนวนพี่น้องปานกลาง และจำนวนพี่น้องมาก

และจากโครงการวิจัยและประเมินผลประสิทธิภาพของการประถมศึกษา ของ
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรี 2526: 174-187) ซึ่ง
 ได้ศึกษาเกี่ยวกับ อิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนทั้งทางวิชาการ
 และไม่ใช่วิชาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าองค์ประกอบทางค่านิยม
 สังคม ตัวนักเรียนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนเป็น
 อย่างมากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ไคสลิง และ อาเวิช (Keisling and Averch
 อ้างถึงใน พิศเพลิน เขียวหวาน 2521: 28) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะที่เป็นภูมิหลัง
 ส่วนตัวและครอบครัว กับคุณลักษณะเกี่ยวกับโรงเรียน ปรากฏผลโดยส่วนรวมว่า
 สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว และชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่มีความสัมพันธ์สูง

กับผลสำเร็จทางการศึกษา และสูงกว่าตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะโรงเรียนทุกกรณี และพบว่าวุฒิของครู ประเภทของการฝึกหัดครู ไม่สัมพันธ์กับสัมฤทธิผลทางการเรียน แต่สำหรับอัตราส่วนของนักเรียนต่อครู ประสบการณ์ของครูและเงินเดือนครู มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิผลทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุนันท์ ศลโกสุม (2516: 167) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของอาชีพผู้ปกครองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพการเกษตร มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ากลุ่มอื่น เพราะอาชีพทางเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำสวน ทำไร่ ตลอดจนทำฟาร์มคาง ๆ ส่วนมากต้องใช้แรงงานจากนักเรียน

จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกันคือ องค์กรประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญานั้น เป็นองค์กรประกอบสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมให้สัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียนแตกต่างกัน ลักษณะและภูมิหลังก็เป็นองค์ประกอบที่น่าสนใจประการหนึ่งที่ไม่ใช่สติปัญญา ซึ่งมีเอกสารและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่มีผลของการศึกษายืนยันว่า องค์กรประกอบเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับสัมฤทธิผลทางการเรียนโดยส่วนรวมของนักเรียน ดังนี้

เพศ

พาร์สลีย์ (Parsley 1963: 210-212) ได้ศึกษาสัมฤทธิผลทางการเรียนวิชาต่าง ๆ ของนักเรียน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ พบว่า นักเรียนหญิงเก่งกว่านักเรียนชายในเรื่องการอ่าน การสะกศตัว และการเขียน ส่วนนักเรียนชายเก่งกว่านักเรียนหญิงในวิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และ เรขาคณิต

คลาร์ก (Clark 1961: 205) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างของสัมฤทธิผลทางการเรียนระหว่างเพศ โดยการควบคุมในเรื่องอายุจริงและอายุสมอง เพื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียน เกรด 3, 4 และ 8 โดยการสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นละ 150 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชายและหญิงไม่แตกต่างกันในเรื่องเกณฑ์ทางสติปัญญา ทักษะพื้นฐานในการอ่านและการทำเลขคณิต แต่ในเรื่องการใช้ภาษาและการสะกศตัวแล้ว ปรากฏว่านักเรียนหญิงมีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูงกว่านักเรียนชาย แสดงให้เห็นว่า นักเรียนหญิงมีความสามารถสูงกว่านักเรียนชายในเรื่องภาษา

พจน์ จันทวิระกุล (2515: 40-42) ได้ศึกษาความสามารถทางการอ่าน ของนักเรียนชั้น ป.4 และ ป.7 พบว่า นักเรียนชายและหญิงในชั้นเดียวกันมีความสามารถ ในการอ่านไม่แตกต่างกัน แต่เพศหญิงมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่าเพศชาย เฉพาะใน ชั้น ป.7

จรรยา ภูอุทุม (2524: 53) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนตามการประเมิน ของครู ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ ศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน โดยเป็นนักเรียนชาย 235 คน นักเรียนหญิง 190 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดความสามารถในการ แก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความ สามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาจากมัชฌิมเลขคณิตแล้ว นักเรียนหญิงมีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงกว่านักเรียนชาย

อายุ

จากรายงานการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2519: 45) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลขององค์ ประกอบทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2516 ของโรงเรียนทุกประเภททั่วประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 27,897 คน จาก 987 โรงเรียน และผู้ปกครองของ นักเรียนจำนวน 1,974 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผล ทางการเรียน ได้แก่ การขาดเรียนของนักเรียน ระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียน และ อายุของนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนอายุมาก บ้านอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน และขาด เรียนบ่อยครั้งจะมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนน้อยกว่านักเรียนพวกอื่น

และจากการวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2514: 49-59) ซึ่งได้ศึกษา องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนิสิตปริญญาตรีทางการศึกษา สาขา มัธยมศึกษา จำนวน 336 คน จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา 5 แห่ง คือ ประสานมิตร ปทุมวัน บางแสน มหาสารคาม และพิษณุโลก โดยถือเอาคะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิต

ในชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 เป็นสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน องค์ประกอบที่ศึกษามี 3 ด้านคือ องค์ประกอบทางครอบครัว ตัวนักเรียน และสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการศึกษามากที่สุดคือ ชั้นปีที่เข้าศึกษาในวิทยาลัยวิชาการศึกษา อายุ และเพศ

จากการศึกษาของ สุรเกษ ปรนาทกุล (2520: 51) ซึ่งได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมในครอบครัวกับสัมฤทธิ์ผลของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จ พบว่า อายุเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญตัวหนึ่งในการอธิบายความแปรปรวนของสัมฤทธิ์ผลของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จ และจากการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่มีอายุน้อยจะมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่มีอายุมาก

ทัศนคติ

ทัศนคติเป็นปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมาก Tinker (1968: 36) กล่าวว่า การที่เด็กมีทัศนคติที่ดีคือโรงเรียน ครู เพื่อนนักเรียน และการอ่าน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและการอ่านจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน ส่วนทัศนคติที่ไม่ดีจะขัดขวางกันข้ามคือ จะทำให้การเรียนล้มเหลวได้

และจากรายงานการวิจัยและประเมินผลประสิทธิภาพของการประถมศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526: 244-245) ที่ได้ทำการประเมินผลประสิทธิภาพของการประถมศึกษาเป็นครั้งที่ 2 หลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ในปีการศึกษา 2521 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนทุกประเภท 399 โรงเรียน จำนวน 11,442 คน ครูใหญ่ 399 คน ครูชั้นประถมศึกษา 1,074 คน และประชาชนในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ 3,951 คน ปรากฏผลจากการวิเคราะห์หาคถดถอยพหุคูณของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลที่ไม่ใช่วิชาการของนักเรียน แสดงว่า ความพร้อมและทัศนคติของนักเรียนเป็นตัวแปรที่สำคัญและมีอิทธิพลสูงกว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน

สถิติการขาดเรียน

सानนท์ ฉายศรีศิริ (2522: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอิทธิพลขององค์ประกอบ

ทางค่านสติปัญญา และองค์ประกอบทางค่านที่ไม่ใช่สติปัญญาที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 354 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนคณิตศาสตร์ แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน และแบบสอบถาม ผลปรากฏว่า สถิติการขาดเรียนเป็นตัวแทนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ (2521: 52-62) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาคกลาง ปีการศึกษา 2520 จำนวน 704 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย และแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า สถิติการขาดเรียนเป็นตัวแทนหนึ่งที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

พิศเพลิน เขียวหวาน (2521: 157) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบบางประการที่เกี่ยวข้องกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ จำนวน 585 คน รวมทั้งผู้ปกครองของนักเรียนและอาจารย์ จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย และแบบสอบถาม พบว่า สถิติการขาดเรียนก็เป็นตัวแทนหนึ่งที่เกี่ยวข้องในการอธิบายความแปรปรวนของสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรพรรณ วีระกะลีส (2523: 91) ซึ่งพบว่า สถิติการมาเรียนเป็นตัวแทนหนึ่งที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน

และจากการศึกษาของ บรรรเทิง ยันตโกเศศ (2522: 21-23) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านค่าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง จังหวัดคราก พบว่า อัตราการมาเรียนของนักเรียนมีผลกระทบบต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน คือ เด็กที่มีอัตราการมาเรียนสูง จะมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่มีอัตราการมาเรียนต่ำ

ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

เกล (Dale 1965: 56) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของบิดามารดา กับผลการเรียนของแก่นักเรียน เกรด 4 และเกรด 5 ของโรงเรียนประถมศึกษา ในกรุงลอนดอน จำนวน 678 คน จากการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของบิดา มารดา มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของแก่นักเรียน โดยเด็กที่ประสบความสำเร็จทางการเรียนเป็นเด็กที่บิดามารดามีการศึกษาสูง

วัฒนา พุ่มเล็ก (2512: 68-71) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ปีการศึกษา 2512 จำนวน 232 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 116 คน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 116 คน โดยใช้แบบสอบถามนักเรียนและผู้ปกครองพบว่า บิดามารดาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีแนวโน้มที่จะมีการศึกษาและรายได้ต่ำกว่าบิดาและมารดาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

สำเริง บุญเรืองวิรัตน์ (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2525: 296-297) ได้ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางบ้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน จำนวน 1,789 คน จาก 10 จังหวัด พบว่า สัมฤทธิ์ผลในการเรียนนั้นเกี่ยวข้องกับอย่างสูงกับสภาพแวดล้อมทางบ้าน เช่น อาชีพของบิดามารดา และระดับการศึกษาของบิดามารดา

การใช้สื่อมวลชนของครอบครัว

คอสเตอร์ (Coster 1959: 50-62) ได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะหรือสภาพทางครอบครัวกับผลการเรียนของ เด็กในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ขนาดของครอบครัว ความสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์ วารสาร ของสมาชิกหรือบุคคลในครอบครัว รวมทั้งระดับการศึกษาของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลการเรียนของนักเรียนสอดคล้องกับการรายงานผลการศึกษาของ ลัม (Lum 1960: 109-144) ที่พบว่าความสนใจของผู้เรียนที่มีต่อข่าวสารบ้านเมืองต่าง ๆ จะมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติ ซึ่งผลสรุปเกี่ยวกับตัวแปรนี้ สามารถอธิบายได้ว่า การที่นักเรียนสนใจอ่านหนังสือพิมพ์หรือวารสารต่างๆ

ยอมทำให้มีโอกาสได้รับข่าวสาร ความเป็นไปในสังคมในโลก มีความรอบรู้ใน
วิทยาการทันสมัยอยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลดีต่อการเรียนของนักเรียน

และจากการศึกษาของ อรพรวณ วีระกะลีส (2523: 82-83) ซึ่ง
ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,133 คน โดยใช้
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวนักเรียนและฐานะทางเศรษฐกิจ
และสังคมของครอบครัว ผลจากการศึกษาพบว่า การดูโทรทัศน์ การฟังวิทยุ และ
อาชีพของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

อรุณี จักรสิรินนท์ (2526: 65-70) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้
ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2525 ของ
โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 388 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลมี 2 ฉบับคือ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
กับแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน ผลการวิเคราะห์ ปรากฏว่า นักเรียนที่
ครอบครัวมีการใช้สื่อมวลชนมากมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ดี
กว่านักเรียนที่ครอบครัวมีการใช้สื่อมวลชนน้อย

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด สรุปได้ว่า องค์ประกอบ
ทางด้านลักษณะและภูมิหลังของนักเรียน อันได้แก่ เพศ อายุ ทัศนคติ สถิติการขาดเรียน
ระดับการศึกษาของผู้อุปการ และการใช้สื่อมวลชนของครอบครัวล้วนเป็นตัวแทนที่มี
ความเกี่ยวข้องกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น